

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK 46

1/2012

Hodnotenie zmien využitia krajiny

Dlhodobým záujmom ľudskej spoločnosti je uspokojovať jej potreby, organizovať spoločenský život a kultúrnu krajinu tak, aby všetky požiadavky, produkty a funkcie boli napĺňané predovšetkým efektívne. Princípy ekonomickej efektivity však obyčajne globalizujú produkciu, funkcie a následne aj spotrebu a životný štýl. Pozorujeme to bezprostredne na dynamike a rozsahu zmien krajiny, ktoré sa priamo dotýkajú životného prostredia spoločnosti. Výstavba sídel a vodných diel, procesy rozširovania zástavby, komunikácií, ale aj odpadov a skládok, intenzívne využívanie alebo pustnutie poľnohospodárskej pôdy, ťažba a kalamity v lesoch, ale aj pestovanie a sukcesia drevín vytvárajú alebo ovplyvňujú naše prostredie. Prirodzeným vedeckým motívom je poznať ich príčinné súvislosti a dynamiku týchto zmien aj v kontexte predikcie a projekcie ďalšieho rozvoja. Dôležitým stimulom sú viaceré historické písomné a kartografické záznamy, ale aj moderné nástroje diaľkového prieskumu Zeme, ktoré zaznamenávajú stav krajiny a jej využívanie. Evidencia vlastníctva a spôsobu využívania krajiny dokumentuje dlhodobý spoločenský záujem, ich administratívny a politický význam. Táto dokumentácia o stave krajiny je jedinečným materiálom na analýzu príčinných súvislostí, ktoré sú rozhodujúcimi hybnými silami zmien využívania krajiny. Ľudské zdroje a ekonomický kapitál boli vždy primárnym impulzom k zmenám krajiny v kontexte riadiacich systémov a prírodných podmienok.

Súčasnú nadnárodnú záujmy a dopady globalizácie ovplyvňujú uniformitu urbanizovaných, ale aj vidieckych poľnohospodárskych areálov. Svedčia o tom procesy suburbanizácie, prebiehajúce veľmi intenzívne, na rozdiel od extenzifikácie využívania až opúšťania poľnohospodárskej pôdy. Význam ich poznávania nám pripomína historické a kultúrne dedičstvo. Diverzita krajiny a regiónov má korene nielen v rozmanitosti prírodného prostredia, ale aj spoločenských kultúr, spôsobov života a v zachovávaní tradičných hodnôt. Tieto atribúty a princípy sú podnetné aj z hľadiska harmonického spoločenského rozvoja. Analógia poznania biologickej rôznorodosti, vo vzťahu ku kvalite životných podmienok a následného fungovania a stability (odolnosti a vytrvalosti) biosfery, je výzvou aj pre poznanie a zachovanie regionálnej a krajinnej diverzity. Výskum a hodnotenie zmien krajiny nás motivuje aj v tomto kontexte.

Ján Oľahel

Obsah

- J. Špulerová, M. Dobrovodská, J. Lieskovský, A. Bača: Typizácia historických štruktúr poľnohospodárskej krajiny na Slovensku 3
- P. Barančok, M. Barančoková: Výskum krajinnej diverzity Kysúc s dôrazom na historické štruktúry poľnohospodárskej krajiny 11
- E. Michaeli, M. Ivanová, M. Boltížiar, J. Juhačíková: Zmeny využívania krajiny na príklade katastrálnych území Hlinné, Vyšný Žipov a Zlatník 16
- M. Mojses, F. Petrovič: Vplyv zmien využitia zeme na diverzitu krajiny 23
- J. Hreško, H. Guldánová: Analýza zmien druhotnej krajinnej štruktúry v oblasti Chráneného vtáčieho územia Úľanská mokraď 28
- P. Jančovič, F. Petrovič: Trendy vývoja kultúrnej krajiny medzi mestami Piešťany a Hlohovec... 34
- J. Kolejka: Česká postindustriálna krajina 38

Kontakty

- M. Adamčík: Zhodnotenie potenciálu cestovného ruchu v okrese Šaľa 44
- A. Marcin, B. Šoltysová: Znečistenie studničnej vody v okolí poľnohospodárskych podnikov na Východoslovenskej nížine 50

Aktuality

- Zasadnutie redakčnej rady 53
- I. Machar: Konferencie Vzdelávaní v ochrane prírody a krajiny 54
- I. Machar: Environmentálne vzdelávaní 54

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME 46

1/2012

Contents

J. Špulerová, M. Dobrovodská, J. Lieskovský, A. Bača: Classification of Historical Structures of Agricultural Landscape in Slovakia	3
P. Barančok, M. Barančoková: Research of Landscape Diversity of Kysuce Region with Emphasis on the Historical Structure of the Agricultural Landscape.....	11
E. Michaeli, M. Ivanová, M. Boltížiar, J. Juhaščíková: Land Use Changes on Example of Cadastral Territories of Hlinné, Vyšný Žipov and Zlatník	16
M. Mojses, F. Petrovič: Impact of Land Use Changes on the Landscape Diversity	23
J. Hreško, H. Guldanová: Analyze of the Secondary Landscape Structure Changes in the Protected Birds Area of the Úľanská mokrad' Wetland.....	28
P. Jančovič, F. Petrovič: Trends of the Cultural Landscape Development between Towns Piešťany and Hlohovec	34
J. Kolečka: Post-Industrial Landscape of the Czech Republic	38
Contacts	
M. Adamčík: Evaluation of Tourist Potential in Šafa District	44
A. Marcin, B. Šoltysová: Pollution of Well Water near Farmsteads on the East-Slovakian Lowland.....	50
News	
Meeting of Editorial Board.....	53
I. Machar: Conference Education in Nature and Landscape Conservation.....	54
I. Machar: Environmental Education	54

Assessment of Land Use Changes

Long-term interest of human society is to satisfy its needs, organize social life and cultural landscape in such a way that all demands, products and functions were supplied effectively. Principles of economical efficiency globalize the production, function and consequently also consumption and style of life. We can see it directly in the dynamics and scope of landscape changes influencing the human environment of society. Our environment is formed and influenced by building of settlements and water works, process of increase of built-up areas, communications as well as wastes and dumps, intensive use or devastation of agricultural land, mining and forest disasters as well as cultivation and succession of tree species. Natural scientific motive is to know their causal nexus and dynamics of these changes also in prediction and projection of further development. Historical and cartographic records as well as the modern tools of remote sensing of the Earth recording the status of the landscape and its use are important stimuli, too. Evidence of the ownership and mood of land use document the long-term social interest, their administrative and political importance. This documentation of the state of the landscape is a unique material of the analysis of causal nexuses that are significant moving power of land use changes. Human resources and economical capital were always the primary impulse of landscape changes, in the context of the systems of management and natural conditions.

The present supranational interests and the globalization influence the uniformity of urbanized as well as rural agricultural areas. The process of suburbanization carrying out very intensively give evidence about it in contradiction to extensification of use up to abandonment of agricultural landscape. The importance of their knowledge put historical and cultural heritage into our mind. Diversity of the landscape and regions has its root not only in diversity of natural environment but in social cultures, ways of life and conservation of traditional values. These attributes and principles are stimulating also from the viewpoint of harmonic social development. Analogy of the knowledge of biological diversity, in relationship to the quality of life conditions and consequent functioning and stability (resistance and persistence) of the bioworld, is a challenge also for the knowledge and conservation of regional and landscape diversity. Also in this context we are motivated by research and assessment of landscape changes.

Ján Oľáhel